

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 120 L, Félévre 60 L,
Negyedévre 30 L.

||||| Egyes szám ára 4 Leu. |||||

Felelős szerkesztő és kiadó:
GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihailu Viteaz (Király-u.) 3.
Megjelenik két hetenként.
Hirdetések díja soranként 4 Leu.

Szervezkedjünk.

A csatolt területeken magyarnyelvű állami és felekezeti iskoláknál működő tanítók szervezkedését állítjuk előtérbe és indítjuk be annak nagy munkáját.

Sürgősen szükségessé teszik ezt a helyzeti és anyagi élethetések és magyarnyelvű oktatásunk problémái.

Elefőtelenedve, letörötten, kétségbeesett csüggedésben áll ma a felekezeti tanítókar; s nehéz ügyében, a kivánságok feltárására, az egyöntetűen követendő alapszempontok megállapítására csak egyedül a szervezettség jelölheti ki: a követendő utat.

Azzal kétségtelenül tisztában kell lennie mindenik itt élő tanítónak, hogy amíg a tanítókar egyeteme meg nem nyilatkozik, mint erő és akarat, az egyenkéntiség csak a meghunyászkodás asztaláról tud apró, jelentéktelen morzsákkal táplálkozni; s kénytelen tűrni sorsának minden csapását, viselni a részére mások által előidézett hátrányok súlyos terheit. Marad mindig mások jó, vagy kevésbé jó akaratának egyszerű játékszere, a felállított nehéz elvek uti kavicsa, amelyen végig kell taposson minden és mindenki a nagy vitában, még akkor is, ha az egész tanítókar ez alatt porrá tiportatik.

A tanítókar másik része, akik t. i. állami szolgálatot vállaltak: helyzetük kialakításáért, működésük lehetőségeért áhitoznak; ezeket meg itt, ezen a téren akarja lehetetlenné tenni a fokozott erővel romboló fanatikusság, nem objektív megfontolással, de feltevésekre és saját speciális helyzetük érdekében építve.

Ilyen szembenállásokkal csak a tanítókar szervezettsége tudja a küzdelmet eredményesen

felvenni, s fel is kell vegye, mert különben végképpen elpusztul a magyar népoktatás, romhalmazra dül annak tanítóikara. Pedig hangosan kiáltó tények zugják füleinkbe, nem kell eljátszani, a kezünkben levő itteni magyar népoktatást sem az egyházi, sem a világi vezérlő szervezeteinknek, mert megsemmisülünk, elveszünk, s bár ma sincs, de akkor még kevésbé lesz, aki ezekért a felelősséget vállalja.

Ezek látásával hívjuk a magyar nyelvű iskolák tanítókarát szervezkedésre, mert kezébe kell vennie önsorsát és az általa képviselt népoktatás jelenét és jövőjét, hogy ami előnye népoktatásunknak ma megvan, megtarthassuk, s ezen keretekben jövő megélhetését biztosíthassuk.

Tudjuk, látjuk, hogy életsorsunk összekuszálói leeresztett fejjel néznek, népoktatásunk jövője elé, amely aláhanyatlásával magával rántja existenciális élethetésünket is: s épen azért kell a kivezető ut érdekében állást foglaljunk és minden megteremthetőt az akadályozóktól kiköveteljünk. Maradjanak elveikkel, de nekünk itt magunk és népoktatásunk számára életet kell teremünk.

Fontos és az előbbi nagy ügy mellett égetően sürgős: a Tankönyvkiadó, Tanszer- és Butorkészítő Részvénytársaság megteremtése is, hogy butorzat és tanszer nélkül levő iskoláinkat a szükséges és megfelelő felszereléssel mielőbb elláthassuk. De sürgösi ennek megszervezését a tankönyv, ifjúsági, valamint népirodalmunknak mielőbbi megteremtése is, mert ezeknek ijesztő mértékben érezzük a hiányát.

A jegyzők a „Községi Nyomdát” 500 Leus részvényekkel és egymillió alaptőkével tervezik és indították utba, mi is ehhez hasonlóan kell az ebbeli tevékenységet megindítsuk. Részvénytársaságunkra vár, természetesen a

Tanítók Lapjának további kiadása és fenntartása is.

Hogy pedig tanítói közéletünk ezen üzletszerű vállalkozása ne fajuljon tisztán üzletté, részvényeinek nem tanító kezekbe való átvándorlása folytán, úgy oldandó meg a szervezés, hogy a tanítói kongresszusnak bizonyos jogok biztosíttassanak a vezetésben; így teszik a jegyzők is nyomdájuk szervezésénél.

Tovább semmit ne várjunk, ne halogassunk, fogjunk a szervezkedés tevékeny munkájához. Mi: a Tanítók Lapja szerkesztősége ezen ügyünk előkészítő munkáját vállaljuk, vezetjük, erre kötelez némileg a lap programja is.

A felekezeti tanítóknak meg vannak a régi alapszabályokon nyugvó tanítóegyesületeik, ha lehet ezek keretein belül, ha akadályok állnának előtérbe, vidékenkénti körzetekbe csoportosulva jöjjenek össze értekezletek tartására, amelyet egy tantestület, vagy kisebb csoport megbízottai is összehívatnak, s annak ad hoc vezetőséget választva, bízzák ezekre a tanácskozások eredményének továbbítását, az összekapcsolódás munkálatainak intézését; legfőbb utasításul adva, hogy keressék az utat-módot a tanítóság mindenik tagjának a kongresszusra való összehozására és a tanácskozás anyagának javaslatszerű előkészítésére.

Az állami tanítók pedig szintén meglevő, vagy megalakítandó szerveik útján vagy körzetenkénti csoportosulással végezzék a kongresszuson való részvételük előmunkálatait.

Helyzetünk érdekében való állásfoglalás; tankönyv, ifjúsági és népirodalmunk megteremtése; tanszergyárunk létesítése, mind oly fontos érdekünk, amelyek feltétlenül elvárják a magyar tanítóknak egy, a nyár elején megtartandó kongresszuson való összesereglését. Megmozdulást, tevékenységet és minden mozzanatról beszámoló értesítést kérünk minden vármegyéből!

Gyerkes Mihály.

A pedagógiai realizmusról.

A nevelésben csak akkor jártas a tanító, ha az elmúlt idők pedagógiai alkotásait olvassa s ezekre építi fel az újat. A szerzett ismereteken okulva, igyekszik újat teremteni. Ezt csak önképzéssel és olvasással érheti el. Olyan dolgokat olvas, amely a múlt alkotásait hozzák napfényre s azokon okul.

Jelen cikkemben a »Pedagógiai realizmusról« beszélek nem szorakoztatás, hanem anyaggyűjtés, ismeretszerzés szempontjából. Az ujkor első századában született a pedagógiai irány, melyet realizmusnak hevezünk. Keletkezésének korát pontosan megállapítani nagyon nehéz, körülbelül azt mondhatjuk, hogy a XVI. és XVII. századra esik. Elvei a mai napig is érvényben vannak. Hogy mi a realizmus azt megmondani igen nehéz. Általános fogalom, melynek köre igen tág, de tartalma szűk.

A realizmus előfutárja Rabeta és Montaneju Mihály voltak. Az irány filozófiai alapját pedig Descartes és Bacon vetették meg, kiknek munkássága, alapja ma is ezen iránynak.

Nem tartják őket ugyan hivatott pedagógusoknak, de ők ez alap lerakói. Csaknem egyidőben léptek fel s két ellentétes iránynak lettek képviselői. Descartes a racionalizmusnak, Bacon pedig az empirizmusnak. Az egyik szerint az ismeretszerzésnek kiinduló pontja az ész, a másik szerint a tapasztalat. Habár a két irány filozófiai szempontból teljesen ellentétes, a pedagógiai realizmus szempont — mint látni fogjuk két egymásnak kiegészítő részei. E két irány hatással volt a nevelés elméletére, habár vannak neveléstörténet-írók, akik ezt kétségbe vonják és úgy Descartest mint Baconot kirekesztik a neveléstörténelemből; s úgy okoskodnak, hogy sem az egyik, sem a másik nem irt pedagógiai munkát, gyakorlati nevelő egyik sem volt. Mindazonáltal hatásuk kétségtelen s így érdemes velük foglalkozni.

Descartes Le Hajeben született (1596) előkelő családból. Éles eszé jó felfogású gyermek volt. Végig járta az akkori idők nagy országait, hol tapasztalatokat szerzett. 1620-ban mint katona Magyarországon is megfordult. Végre otthagyta a bolygó életet s 1645-től zavartalanul dolgozott. Munkái nagy port vertek fel, emiatt elégették, őt pedig elítélték. Menekülnie kellett, így került Krisztina svéd királynő udvarába, hol a zord idő annyira megviselte, hogy 1652-ben meghalt.

Főműve a Discurs de la Methode 1630-ban jelent meg és a Principa filozófia. Descartes az emberi ismeretszerzés természetét kezdte kutatni, meg volt győződve, hogy az érzékek csalnak, hogy azok nem lehetnek forrásai az emberi ismeretnek. Dehát akkor mi? És ő rájött, hogy az ismeretforrása az ész. Alapfeltétele amelyből kiindul a cogito ergo sum. Vagyis a gondolkodás alapja a létnek. De mi a gondolkodás? A gondolkodás nem más, mint a kételkedés, mert bizonyára, ha én minden kételkedés nélkül pusztán azért, mert valaki mondja, valamit elfogadok, akkor nem gondolkodtam. Tehát el a régi tekintélylyel, ez nem vezet megértésre és ismeretszerzésre. Ismereteket csak az ész alapján lehet szerezni.

A realizmus azt a nagy elvet fogadta el Descartes filozófiájából, hogy a tanulásnál és tanításnál a megértés a legfőbb elv s nem az elfogadása a tekintélynek. A megértés az egyik elve a realizmusnak.

Bacon előkelő családból származott. Szülei nevelésére mindent elkövettek s a latin nyelv tanulásában

akarták tökéletesíteni a fiu nevelését. Környezete csak latinul beszélt s így már gyermekkorában beszélt latinul és görögül. Nagy ember lett, de hivatásával visszaélt és menekülnie kellett. Élete utolsó napjait a tudománynak szentelte. Egy kísérlet alkalmával meghült, meghalt 1626-ban. Műve, melyen 30 évig dolgozott (»Instantatio Magna«) »Nagy megújulás« címen jelent meg s két részből áll. A második rész »Navam Organum«

Ebben a művében fejti ki a tudományos kutatások új módszerét. Elődjével ellentétben Bacon azt mondja, hogy az érzékek nem csálnak, sőt csak az a valóság, amit az érzékek nyújtanak. Az emberi ismeret forrása a tapasztalás. Mindig a tényekkel, a valóságból kell kiindulnunk s így jutunk el az általános tételre, törvényre, ami nem más, mint az okozati viszony kiderítése.

A Bacon által kifejtett módszer inductív. Bacon azonban az inductionnak minden szabályát nem dolgozta ki s feladatát később Vill Stuart végezte el »Az inductio és deductio logikai rendszere« c. munkájában. Bacon munkájából láthatjuk, hogy az igazi tudomány a nagy természet s ezt kell meghódítani.

A pedagógiai realizmusban ezen két irány teljesen kiegészíti egymást. Ha a tényekből indulunk ki s az okozat kapcsolatát kiderítjük ez a megértésre vezet. Descartestől kapta a realizmus elvét, Bacontól a módszert, mely az elv megvalósítására vezet. A további kutatás az utódokra maradt, kik a realizmus teljes kiderítésén dolgoztak. Nagyon sok érdekes tapasztalatra jutottak a kutatók. Hiszen a nevelés tudományunk most sem egész s mindig változik s újabbnál-újabb elvek s gondolatok kerülnek napfényre. Ezen iránynak minden államban voltak követői. Nálunk Apácai Cs. János a legnagyobb, kinek azt hiszem munkáját mindnyájan ismeritek kartársaim, mert ismerni kell. Csak így tudunk tökéletes munkát végezni, ha ezen munkát forgatjuk, mert ott még sok olyan dolgot találunk, mit még sokan nem ismerünk.

Tárgu-Jiu.

Moldován János.

Az ananász szamóca termesztése.*

(*Fragaria grandiflora.*)

— Irta: P. Nagy Sándor kertészeti intéző. —

Az agrárreform következtében a gyümölcs, zöldség termesztésre nagyobb szerep vár. A gazdának most még indokoltabban szemelőtt kell tartania azt a gazda közmondást, hogy »ne a földet, hanem a munkát szaporítsd.« A jövőben, tekintettel a mindinkább nehezedő gazdasági viszonyokra kisbirtokon mezőgazdaságilag egy intelligens gazda is csak úgy tudhat existálni, ha a gyümölcs, zöldség stb. termesztést is bevezeti.

Egy ilyen, a gazdaság kereteibe könnyen beilleszt-

hető természeti ág volna a szamóca termesztés is.

Aki Californiába vagy Páris környéki falvakban járt, az tapasztalhatta, hogy vannak falvak, (mint pl. Verrieres le Buisson) ahol minden gazda kizárólag csak szamóca termesztéssel foglalkozik. Egy Hektárnyi terület, szamóccával beültetve elegendő arra, hogy a magas igényű francia payon gondatlanul éljen. A szamócaérés idején a szamóca szállító kocsik egyike a másikat éri.

A szamócának sok fajtája és változata van. Napjainkban is minduntalan újabb és újabb fajták tűnnek fel s a régiékből csak a legjelesebbek maradnak meg. A kertészek a növénynevelését is oly tökélyre vitték, hogy ma már csak oly fajták előállításának volna erkölcsi értéke, amelyek a meglévőknél a szállítást jobban bírják, korábban érnek vagy a rozságomba stb. betegségnek ellenállóbbak. A szamóca szaporítása történhet magról, töosztásról, vagy ostorindákról való dugványozásról. A magról való szaporításnak igen nagy haszna van, mert a magról szaporított növények sokkal erősebbek, edzettebbek, termékenyebbek. A magvetés történhet áprilistól-augusztusig. A földnek, amelybe vetjük laza, homokos, tápduz kerti talajnak kell lennie. A magvak kikeléséhez 3—4 hét is szükséges. Amikor a kikelt növényeknek 4—5 levélkéjük van, ugyanilyen minőségű jól megmunkált talajba 8—10 cm. egymástól távolságra ültetjük, ahol mindaddig maradnak, míg megerősödve állandó helyükre kerülhetnek.

A töosztásról való szaporítás, mivel a növények nagyon kétségeesen erednek és igen hamar megvétnélnek kevésbé ajánlatos. Sokkal előnyösebb, gazdaságosabb az ostorindákról való szaporítás. Az ostorindákat időközönként sarlóval leszedjük és a rajtuk lévő fiatal növényekből kis dugványokat készítünk. Az ilyen kis növényekről leszedjük a nagyobb leveleket úgy, hogy csak az apróbb szivlevelek maradjanak meg és hogy gyökereket fejleszthessenek, egy előre elkészített 120—150 cm. széles kertiágyásba 5—6 cm. távolságra kis hegyes fűszákkal beültetjük s alaposan beöntözzük. A dugványozás történik június—július hónapban. A további gondozás abban áll, hogy a fiatal dugványokat rendszeresen permetezzük, öntözzük, de a talajnak — amelyben gyökeresednek — inkább száraznak, mint túlnedvesnek kell lennie. Ha módunkban van a dugványokat ritkaszövésű zsákvászonnal betakarjuk és a vászonra a vizet permetezzük; miáltal az árnyékolás biztosítva van és a permetezés szükségtelenné válik, Borult időben és az éjszakai órákra a vásznat le vesszük.

A szamóca legjobban szereti a frissen trágyázott, közepkötöttségű jó tápduz talajt. Éghajlatban már kevésbé válogatós. Mindenütt jól fejlődik, az éghajlat legfeljebb az érési időt befolyásolja. Mindamellett nagyon zord éghajlat alatt s különösen amely vidéken a téli csapadék kevés, inkább száraz hólepel nélküli telek vannak, ott ajánlatos a szamóca ültetményeket lomblevéllel vagy szalma törmelékekkel a kisebb fagyok beálltával télire gyöngéden betakarni. Szereti a napos fekvésű helyeket, úgy sikterületen, mint délnek kitett fekvéseket.

A megerősödött ép, erős dugványok, vagy magoncok állandó helyre való ültetése augusztus végén

* Az »Erdélyi Gazda« c. Kolozsváron megjelenő gazdasági szaklap márc. 19-iki számából vettük át, a szamóca termesztésére vonatkozó ezen időszerű, igen hasznos cikket. Szerk.

szeptember hó elején, vagy tavasszal, március—április hónapokban történik. Bármelyik időszakban is ültetjük a növényeket, azok csak a következő évben fordulnak termőre. Az augsztusi ültetés annyiban jobb, hogy az évben ugyanazt a területet augusztusig, még valamelyik termését korábban felszedett növényvel felhasználhatjuk és egy kapálást megspórolunk. Ha azonban a területtel takarékoskodnunk nem kell, sokkal ajánlatosabb az áprilisi ültetés, mivel így sokkal erősebb, edzettebb, tél állóbb növényeket nevelünk. Az ültetés jó mélyen felszántott, alaposan trágyázott talajba történik, ahol a növények 5 évig maradnak. Az ültetés ültetőfával lehetőleg egy kis föld labdával végzendő, hogy a növények megerősödése és zavartalan továbbfejlődése biztosítható. A nagy gyümölcsű ananász fajtánál a sor és növénytávolság 50 cm. míg az aprótermésű folyton termőknél, melyek nagybani termesztésre kevésbé ajánlatosak, elegendő 30 cm. sor és 25 cm. növénytávolság is. Ha az ültetést alapos eső nem követné, úgy minden egyes növényt alaposan meg kell öntözni és mindaddig 3 napos időközökben megismételni, még az eredést biztosítva nem látjuk. Az ültetés évében — a növények gondozása csak a kapálásból, az ostorindák eltávolításából áll. A második évtől kezdődően minden tavasszal az első kapálást követően a virágzás idejében — a növények töveire körös-körül szamát, vagy még helyesebben friss szalmás trágyát helyezünk. Ezen munkálatnak az a célja, hogy a talaj nedvességét konzerváltabbá tegyük és hogy megakadályozzuk esőzések alkalmával a gyümölcsök besárodódását. A szalmával való árnyékolás — közvetlen a gyümölcs érése előtt is történhet, míg a friss trágyával való művelet legalább is a virágzáskor végzendő, hogy még elegendő idő legyen az érésig arra, hogy az esőviz a szalmastrágyából a trágyaanyagot lemossa. A californiai termesztők, tavasszal az egész területet a száraz levelektől lesarlózzák és legereblyézik az egész területet szalmával betertik, úgy, hogy a növények a szalma alól ki sem látszanak. A növények alóla szépen kiujulnak és a szalma fölé kerülnek. Junius-julius hónapokban fajták szerint érnek a gyümölcsök, amelyeket minden 2—3 napban százával a csészelevelekkel együtt szedünk le és nagy levelekkel kipárnázott kosarakba helyezünk. A kosarakat egy kissé tetőzve rakjuk, friss zöld levelekkel betakarjuk és ruhával levarrjuk. Ezeket a kosarakat négyesével-hatossával erre a célra készült léckalitkába helyezük, úgy, hogy a kosarak azokba ne mozogjanak. Ilyen módon a szamóca féderes kocsikra vagy vagonokba egymásra rakva több száz kilométer távolságra is elszállíthatjuk. A szamóca növényeket szüretelés után legalább 2 kapálásban és legfőbbképen az ostorindák eltávolításában kell részesíteni. A növények egy és ugyanazon helyen legfeljebb 6 évig maradhatnak, 5—6 esztendő után mindinkább apróbb és apróbb, kevesebb és kevesebb gyümölcsöt hoznak, miután az összes növényeket könyörtelenül kidobjuk. Aki a szamóca termesztését rendszeresen űzi, úgy kell berendezkedjen, hogy a melyik évben egy bizonyos szamóca területet kiürit az abban az esztendőben fris-

sen szaporított növényekkel egy más területet betelepítsen.

Egy hold szamóca termés és fajták szerint 4—7 ezer kgr. termést hoz s ha azt figyelembe vesszük, hogy Kolozsváron pl. a múlt évben 35—40 leu volt klgja, horribilis jövedelmet hozhat.

A szamóca sem mentes a rovar ellenségektől és gomba betegségektől. Leggyakoribb az ugynevezett százlábu (*Blaniulus guttulatus*) Ennek a féregnek a teste 2 cm. hosszú, nyulánk s az érett gyümölcsbe furja magát. Előfordul kártételeivel igen gyakran a salátán és a burgonyán is. Egy másik ellensége a cserebogár pajorla (*Melolontha vulgaris*) szintén olyan ellensége a szamócanak, mint a *Tipula oleaea* pajorja. Ezen rovar ellenségek ellen leghathatósabban használjuk a szénszulfidot, melyek fujtatóval a földre szórunk vagy ha szórványosan jelennek meg, egyszerűen összeszedünk. Igen gyakori az ugynevezett rozsda betegség is, amelyet *Sphaeria fragaria* elősködő gomba okoz. Jelenlétét fölismerhetjük a leveleken levő barnáspiros, kerek rozsda foltokról. Védekezés ellene a bordeauxi lével való permetezés, mely áll 100 l. víz után 1 kgr. 500 gr. rézgálic és 3 kgr. mészoldatból.

Nagybani termesztésre legajánlatosabb az alábbi nagy gyümölcsű ananász fajták: Avant garde, Jucunda, XIII. Leo, Le Czar, Kaiser Wilhelm, Győző, Laxton's Noble, Laxton's Leader, Deutsche Evern, Erbkönig, St. Mauritius, Königin Luise, Jeanne D'arc, Dr. Marere, König Albert v. Sachsen, Britich, Queen, Dr. Veillard, Louis Genther, Margueriti Madame Meslé.

A hivatás.

Ha hivatásról lehet beszélni, amint lehet is, — hiszen minden foglalkozás, minden hivataliság pontos és eredményes betöltése rátermettséget igényel, — a pap- és tanító hivatása az, amely legszebb és legmagasztosabb s amelynek lelkiismeretes és teljes mértékben való betöltése nyomán jólét, megelégedés és boldogság virul. S lehet-e nagyobb gyönyörűsége és megnyugvása az embernek, midőn elmondhatja magáról, hogy minden várakozásnak, követelésnek becsülettel megfelelt. Élete, munkája nem volt cél nélkül való; egy egész község népének virágzása és fejlődése tanuskodik betöltött hivatása mellett.

Ez pedig csak úgy érhető el teljes mértékben, ha a pap- és tanító között meg van a teljes harmonia és a vállvetett munkára a jóakarát. S e helyett mindenhol mit látunk? Főképp az állami tanítókkal szemben a legádázabb elvi harcot! Egyik a másikat lehetetlenné igyekszik tenni! Ennek pedig egyedüli vesztese az ök gondozására, vezetésére, művelésére bizott nép lehet, amely látva az ádatlan éles ellentétet a két legfontosabb, leghivatottabb vezetői között, a rossz példa ragadóssága varázsának hatása alatt napról-napra jobban idegenkedik el az egyháztól és iskolától, melynek romlása lesz nagy és beláthatatlan . . .

Egy pár év és fajunkat, népünket látjuk azon

sír felett, mely a megsemmisülés, s melybe önön kezünkkel, saját megbocsáthatatlan bűnünkben taszítottuk bele. Akkor aztán sirhatjuk bűnös voltunknak keveses siralmait, melyre se Istentől, se embertől nem remélhetünk megbocsátást, mert egy népet, egy jobb sorsra érdemes becsületes nemzetet döntöttünk sirjába!

Ez pedig lehet-e hivatásunk, lehet-e életcélunk? Nem! Ezerszer nem!!

Élni, dolgozni, munkálni, teremteni akarunk, hogy munkásságunk nyomán éljen, viruljon, fejlődjön és boldoguljon a reánk bízott nép!

El tehát minden ellenségeskedéssel, gyűlölettel, minden kicsinyléssel és lehetetlenné tevési szándékkal. Pap és tanító fogjunk baráti kezet, hogy vállvetett közös erővel menthessük meg, ami még megmenthető. Ne tévesszük el szemünk elől, hogy mind a két tábor elég erős ahhoz, hogy a körömhegyig vivő harcot az iskola, egyház és a nép rovására folytathassuk. De azzal is tisztában kell legyünk, hogy csakis a saját akarattunktól függ a kibékülés. A nép ítéletétől hiába tennők függővé állásfoglalásunk, mert az soha, vagy csak nagyon elkésve következhetik be.

Az iskola jellege ne tegyen elfogultakká, mert nem a jelleg, hanem a benne működő tanító teszi az iskolát!

Az állami magyartanítóóság éppen olyan mértékben oldja meg feladatát minden tekintetben, mint a felekezeti alapon álló magyar tanítóóság. S ha netalán irány változtatásra kényszerítették; a felelősség nem a tanítóóságot terhelné, hanem azon magyarságot és vele együtt azon egyházi főhatóságot, amely megvédésében nem tömörült egységgé!

Addig is, míg a megértés bekövetkezik, s az együttes munka terére léphetünk, emelkedjünk hivatásunk magaslatára, töltsük be azt a legjobb tudásunk szerint, hogy az iskola legkevésbé se érezze meg azon ádáz harcot, mely körülötte történik.

A harc fokozza az akaraterőt. Az iskola jellege körüli harc pedig a tanító produktív erejét kell emelje. Munkánk sikeres eredménye érdemelje ki a megértést, mert ha a megértés az elismerés jegyében következik be, felemelő lesz reánk nézve . . !

Bitay Imre áll. ig. tanító

Levél a Regátból.

A mai modern világban csak azok érvényesülnek, akik megfelelő műveltséggel és széleskörű ismerettel rendelkeznek. Nem elég a reánk bízott hivatalos kötelességeknek eleget tenni, hanem a társadalomban is megfelelő helyet kell betöltenünk. Ott csak akkor érvényesülünk, ha tanubizonyosságát adjuk annak, hogy nem csak szóval, hanem munkánkkal is igyekezünk a tőlünk követelt kötelességeknek megfelelni. Mi tanítók együtt egy kis társadalmat képezünk s ezen kis társadalom saját körében vitatja meg azon dolgokat, kérdéseket, melyek irányítására, vezetésére szükségesek. A nagy társadalom hivatott vezetői között ott kell lennie

a tanítónak is, ki a reábízott kis társadalmi körnek minden kulturális irányu s általa kifejtett munkánál referál, vagyis beszámol.

Ezen beszámolást közvetíti «a Tanítók Lapja» hol minden tanító számára van hely s hol saját véleményeit közhasznú fejtegetéseit, pedagógiai és szépirodalmi munkáit közölheti, hogy ebből ezen kis társadalomnak is jusson. Nem elég csak rendeleteket, törvényeket, változásokat s különféle tanügyi és személyi eseményeket megismerni a lap útján, hanem a fejlődés szempontjából kötelesek vagyunk, szellemileg is támogatni. Nem szükséges ide magas filozófiai fejtegetés, hanem amit az egyszerű, józan ész diktál.

Vannak köztünk jó tollu kartársak, kik munkájukkal gyönyörködtethetik a többi kartársaikat és emelni tudják a lapnak értékét. Legyen ez egy tanácsadó, szórakoztató tanügyi lap, mely tőlünk függ s ne hiányozzék a jó gondolkodású tanítókartársam asztaláról.

De ha százados hibák merülnek fel, hogy a dolgozni akarót lebiráljuk s ezen kis kulturlapunkat is különféle nem illő jelzőkkel diszítjük, úgy nem sokra megyünk. Nem vagyunk kíváncsiak a műbírálókra, ide munkás és támogató kartársak kellene, kik nemcsak önmagukat nézik, hanem szívöken viselik az össz-tanítóóság sorsát. Félre azokkal, akik álarcz alól nézik a dolgok, események folyását s nyújtuk kezünket azoknak, kik tiszta szívvel és testvéri szeretettel közelödnék felénk. Nagyrománia nem ellenségeket keres bennetek, hanem testvéreket és töletek várja, hogy együttműködhetéseikkel egy nagy s erős kulturális alapot teremtsünk. A cél egy, a munka közös! Legyen ezen lap tolmácsa mindnyájatoknak s ne engedjétek közelébe azokat, akik befeketíteni akarják szent ügyeteket. Legyen őszinte tanácsadótok a Tanítók Lapja, ezen érdekből küldi üdvözlétét és kívánságát a «Regátból» egy **Figyelő.**

A tanterv magyar fordítása.

IX.

II. osztály.

a) Szemléltető gyakorlatok: 1. A templom: Rései és belső berendezése. Istentisztelet és magaviselet a templomban. Lelkész; kántor; harangozó. Ünnepek. Temető, sírok, sírkövek. A templomban és temetőben lévő tárgyak tisztelete és gondozása.

2. A község: Ház, utca, piac, ut országút, ösvény.

3. A község lakói: Kor, foglalkozás, nyelv és vallás.

4. A víz: Forrás, patak, folyó, tenger. A víz haszna. Közlekedési eszközök a vizen.

5. A napnak a részei és a hét: Hónapok és évszakok. Az idő beosztása: nappal, éjjel, óra, perc, másodperc és az óra ismertetése. Kerti és mezei munkák évszakok szerint.

6. A város: Utcák, épületek, 2-3 hivatal.

Megjegyzés: A szemléltető gyakorlatok keretében tárgyalják az első 2 évben a földrajzi alapfogalmakat, melyek megállapítják és megvilágosítják a fogalmakat:

jobbra, balra, előre, hátra, lenn, fenn, magas, mély ; forrás, patak, folyó mocsár, láp, tó ; sík: ág, emelkedés, domb és hegy ; szántó föld, rét, erdő ; termő és terméketlen helyek ; a főbb világtájak. Tárgyalandók lesznek a különböző légköri tűnemények mint : derült ég, felhő, eső, boru, köd, harmat, dér, hó, jég, szél, hideg, meleg, azon célt tartva szem előtt, hogy a tanuló megértse az «éghajlat» fogalmát. A tanulók naponta megfigyelik ezeket a tűneményeket, elmondják a tanítónak, hogy feljegyezze. Ezen feljegyzéseket tanév alatt, míg tart a tanítás elvégezhetik a felsőbb osztályok tanulói, a tanító folytatja ezeket szünidő alatt is.

7. Az ember : A test főrészei és az őt érzék.

b) Az olvasás : Elbeszélések, mesék, talányok, költemények és a szemléltető gyakorlatokkal kapcsolatban levő más olvasmányok.

c) A nyelvtan : Egyszerű mondat. Egyes és többes száma a főneveknek és igéknek.

d) Az írás : Másolás a tábláról, másolás az olvasó könyvből, emlékeztetőből való felelevenítés, rövid leírások, a tanult írásjeleknek alkalmazása.

III. osztály.

a) Olvasás : Elbeszélések, regék, legendák, helyi legendák, megfelelő hagyományok a szülőföld iránti szeretet felébresztésére. Leírások. A szemléltető gyakorlatok keretébe való olvasmányok. Költemények, kizárólag vallásos költemények. Értelmes olvasás.

b) Nyelvtan : Alany és állítmány. Főnév. Ige. Melléknév. Névmás, tekintettel a helyesírásra. Számnév. Egyes és többesszám.

c) Írás : Emlékeztetőből való felnevenítés ; elbeszélések és rövid leírások. Tollbamondás után. Az írásjelek alkalmazása, figyelemmel a nyelvtanban tanultakra.

IV. osztály.

a) Olvasás : Elbeszélések : leírások, kizárólag a földrajz köréből, leírások a falusi életéről és népszokásokról, gazdasági leírások, közmondások és igazságok, kevés legyen, de mindenik népies, balladák : népies és történelmi legendák, olyan szemelvények, melyekben feltűntethetők legyenek a hazai természeti szépségei, vallásos költemények továbbá hazafiasak és történelmiek, karácsonyesti énekek.

b) Nyelvtan : Egyszerű és bővített mondat (jelző, tárgy és kiegészítő.) Ejtegetés, fokozás. Ragozás.

c) Stilisztikai gyakorlatok. Elbeszélések és felújítások, leírások, az elolvasottaknak tartalma és felújítása. Elbeszélések a tanulók által a tanító segítségével feltalált alannyal. Levelezés tanuló társak között. A hazába írt leveleknek címzése. Postai és vasuti űrlapok. Táviratok.

V. osztály.

a) Olvasás : Régi és új prózaiaknak és költőknek csakis válogatott munkáinak olvasása, melyek össze legyenek kötve az íróknak szűkebbkörű ismertetésével. Válogatott életrajzok. Történelmi életképek. Nép-

gyománnyok és legendák, Leírások országokról és népekről. A hazai történelemből merített leírások és elbeszélések. Szemelvények vonatkozással a gyakorlati élet ügyeire. Vallásos hazafias és történelmi költemények. Igazságok és közmondások.

b) Nyelvtan : Óvatos kibővítése a IV. osztály tananyagának. Megjelölendők nevezetesen ezen idők : jelen, múlt, idő. Három fogalom ! Ejtegetések. Viszonyzó és kötőszó. Fő- és mellékmondat.

c) Stilisztikai gyakorlatok : Az elolvasott és tárgyalt olvasmányok tartalmának rövid összefoglalása. Szabadon választott elbeszélések. Leírások a természet köréből és leírások gazdasági tárgyokról. Földrajzi leírások. Levelezés a családban, barátok között és üzleti levelek. Magántügyiratok : Számla, nyugta és hirdetmény.

VI. osztály.

a) Olvasás : A régi és új írók műveinek olvasása folytatódik. Szemelvények a hazai történelemből. Életrajzok és képek a hazai történelemből. Szemelvények az egészségtanból, természetrajzból, gazdaságtanból, iparból és kereskedelmi életből. Költemények. Igazságok és közmondások.

b) Nyelvtan : Az eddig tanult mondattani és helyesírási ismeretek megrögzítése.

c) Stilisztikai gyakorlatok : Szabadon választott feladatok : Magánokiratok : Kötelezvény, bizonyítvány, szerződés, meghatalmazás, kérvények, váltó.

Olvasmányok : A következő írktól olvasandók : P. Ispirescu, D. Stăncescu, I. Creangă, I. Pop-Reteganul, S. Fl. Marian, Carmen Sylva : Az örökkévalóságból (fordítás). G. T. Kirileanu. A legendák könyve. Nagy Istvántól. N. Gane : A borzesesti fenyőfa. Ioan Roată és az egyesülés. P. Ispirescu : Vitéz Mihály. C. Negruzzi : Sobiesky és a csehek. Anton Panu, válogatott szemelvények a «Beszéd elbeszélése»-ből és Hogeia Nastratinból, Sandu Pungă Goală : Egy száz egy mese. A. Donici : Mesék. D. Bolintinteanu : Válogatott balladák. V. Alexandri : Népballadák. (Folyt.)

HIREK.

A felekezeti iskolák államsegélye. Napról-napra nagy érdeklődés kíséri ezen ügy fejleményét. Akik intézik, azoknak nem oly sürgős, mint akik az éhségtől, nélkülözésektől és ruhátlanságtól elgyötörtön fizetésüket várják. Mint a szárnyaszegett, csüggedt madársereg, tanácskoznak, érdeklődnek mittevőségük felől, s mindenhol csak a lehangelő «nincsen,» «nem lesz» szomorú választ nyerik. S ma, amikor a román felekezeti iskolák államosításával az ezen iskoláknál működő tanítók sorsa megoldást nyer ; a szász és szlovák felekezeti iskolák tanítói az államsegélyt, annak végleges rendezésével rövidesen megkapják, ennek megtörténtéig pedig elszámolandó előlegét nyertek : kérdezzük, miért nem lehetett, csaknem negyedfél esztendő alatt

a magyar felekezeti iskolák állami segélyezése ügyét is legalább a szászokéhoz hasonló stádiumig eljuttatni? Miért még mindig a politikai és egyházalkotmányjogi elvek merev előírba állítása, a tárgyalások és lehetőségek beindításának sürgős felvétele helyett. Miért nem tesznek az 1907. évi XXVII t.-c. gondos áttanulmányozása alapján olyan javaslatot, hogy megállhasson a magyarnyelvű oktatás és államsegélyüket megnyerhesék az érdekelt fel. tanítók. Akiket illet az ebben való ténykedés, mindenki fél a mai lehetőségek szerint ezt dűlőre vinni; a nagyotakarás pedig belefulasztja iskoláink segélyezését a lehetetlenségbe, s még elkövetkezhető nagyobb bajok örvényébe. Ezt kellene látni, ezt kellene érezni minden illetékes tényezőnek, mert övük a vezetés, de övük lesz a pusztulásért a felelősség is. Csakhogy ezzel, ha betalál következni, mitsem fog érni a tönkrement, anyagilag végképpen leromlott felekezeti tanítóság. Az ő számára élhetést, működésére biztos alapot és jövőt kell teremteni. Van szervezet, szövetség minden, ezzel is kellene komolyan foglalkozni, nemcsak időlegesen purporlékat folytatni e felett egymás között. A felekezeti magyar tanítóknak tehát ezidő szerint, államsegélyre kilátásuk nincsen. Most állítják össze az 1922/23. évi állami költségvetést, s ha a tárgyalásokat, a megfelelő mederben és idejében meg nem indítják, kimarad jövőre is, s akkor a pénz nem léte miatt, csak további halasztás lesz az eredmény, egy újabb esztendeig. Addig aztán ismét lesz idő a gondolkodásra és az elvek további fenntartására. Csak az legyen akkor, akiknek számára az államsegély megérkezzék.

Jegyzők szervezkedése. Az Udvarhelymegyei Jegyzői Egyesület a napokban tartotta meg Székelyudvarhelyt a szervezkedő közgyűlését. Minket érdeklőleg ebből 3 pontot emelünk ki. 1. Kimondották határozatilag, hogy tagjai lesznek az Erdélyrészi Jegyzői Egyesületnek s így tevéleges részt vesznek azon munkálatokban, amelyek az összes jegyzők jövő helyzetének és sorsuk kialakításánál döntő irányszempontokul felszínre fognak kerülni. 2. Jegyzők Lapja megindítását szükségesnek és nélkülözhetetlenül sürgősnek kijelentve, annak megszületését és román-magyar nyelven való megjelenését minden erejükkel támogatják. 3. A Községi Nyomda R. T. megszervezését és az Egyesület által leendő kormányzását, az előadói javaslat alapján szintén elfogadták. Egy részvény ára 500 Leu, melynek lejegyzését a jegyzők és községek részéről remélik és egy millió Leu alaptőkével számítják a nyomdavállalat megindítását, a melynek révén láttatnak el az összes jegyzői és községi irodák a megfelelő, szakszerűen összeállított ügykezelési nyomtatványokkal, irodai szerekkel. Előadó Bartha Dezső balavásári jegyző volt, mint a központ kiküldöttje. Ezekon kívül több szervezeti s más keblü ügyet intéztek el. Később indították meg szervezkedésüket s valószínűleg előbb juttatják eredménnyel tető alá, mint a tanítók.

Románnyelv érettségi tárgy. A közoktatásügyi minisztérium rendelete szerint a középiskolai érettségi vizsgákon a főtantárgy a románnyelv és irodalom. Bár a szóbeli érettséginnél meg van engedve a magyar-

nyelven való felelés is, kívánatosnak mondja a rendelet, hogy a diákok románul feleljenek.

Őszinte sorok. Örömtől meghatottan fogok e sorok írásához, melyek a szív mélyéből fakadó üdvözlétem tolmácsolják Szerkesztő ur önnek, a régen nélkülözött »Tanítók Lapja« utbaindításáért és fenntartásáért, mely által rég óhajtott vágyunk teljesült. Kívánságom csupán annyi, hogy a lap továbbra is ne csak pusztá irodalmi termék, hanem szószólónk, küzdőnk, jogaink védője s minden támadás ellen ha kell, fegyverünk legyen. S mi mindnyájan Kartársak, eltekintve az iskola jellegétől, egy táborba tömörüljünk, hogy azon zászlónk, mely mindnyájunk közös jogait és érdekeit védi, győzelmét kivivjuk. Kartársak! mennél többen fogunk össze, annál nagyobb az erő. Minél nagyobb az erő, annál biztosabb a győzelmünk. Viszont e lapnak a győzelme, mindnyájunk érdeke. De nem csak érdeke, hanem nélkülözhetetlen szüksége. Hiányát már 3 éve éreztük. Hisz fájdalomunkat senki sem érezte. Küzködésünket senki sem látta, aki meg látta, az sem akarta azt elismerni, — nem szólhattunk, mert némák, elhagyott árvák voltunk. Már pedig: »Néma gyermek szavát még az anyja sem érti.« De most, amidőn van szószólónk, ki érdekünkben szót emel: most van, aki szavunkat érti s fájdalomunkat érzi. Most van, aki bajainkat orvosolja, mert hisz — bajainkon ép elég orvosolni való van, amit az illetékes hatóságok mindeddig közönnyel szemléltek: — tömörüljünk, hogy helyzetünk gyors és lelkiismeretes rendezését elérhessük. Munkára tehát Kartársak! — Támogassuk e lapot minden erőnkkel! Egyesítsük erőnket! — mert csak úgy érhetjük el célunkat. Célunk pedig: a sorsunk javítása, — ennek előmozdítására pedig magunk vagyunk hivatva. Mert: »Az igazi munka kritériuma, hogy tegyen az ember, amit kell, ahogy kell s mikor kell azt tennie.« S önnek k. kartárs ur kívánom az összes kollegák széleskörű pártfogását, a lapnak virulását, fejlesztését, hogy ez által ügyünk megoldását minél nagyobb sikerrel előmozdítsuk. *Katz Béla* tanító.

Előfizetési hátrálékok szives beküldésére kérjük lapunk megrendelőit. A mai viszonylatokban mindenki átláthatja, hogy egy kezdő lapnak az előfizetések nélkül, élhetése nagyon nehéz és küzdelmes. Viszont azok is láthatják áll. és fel. kartársaink egyaránt, hogy mindnyájunk érdekében megbecsülhetetlen szolgálatot teljesít a Tanítók Lapja. Ne késsünk hát az anyagi támogatással.

Tanügyi hírek, gyűlési tudósítások beküldésére kérjük kartársainkat.

Korona pénzek beváltása. Közismeretű dolog, hogy a lebélyezett, de leura be nem váltott, vagy le nem bélyezett és be sem váltott korona bankjegyeket a kormány beváltani szándékozik. Az erre vonatkozó román szövegű kérvények a pénzügyminiszterhez, Bukarest intézendők, megjelölve benne a beváltást kérők (egy kérvényen azt aláírva többen is lehetnek bejelentők) neveit és foglalkozását, lakhelyét és a pénznemeket. Tekintettel, hogy ezen bejelentések intézésével a legtöbb bank is foglalkozik azt ajánljuk, hogy akiknek

kisebb tételű beváltatlan korona értékű bankjegye van, az, ezen bejelentést eszközölje — természetesen a levonandó kevés százaléku provizio ellenében — a közelében lévő egyik vagy másik bank révén.

As óvónők sorsa. A volt állami óvónők ilyen minőségükben alkalmazást nem nyerhetnek, azért ajánlatos, hogy tanítónői vizsgát tegyenek és kérjenek tanítónői alkalmazást. Akik pedig ezt nem tehetik, ha legalább 10 évi szolgálatuk megvan, a tanfelügyelőségek útján kérjék nyugdíjellátásukat a kolozsvári kultur reszorttól; a 10 évnél kevesebb szolgálattal bírók pedig végkielégítésüket.

TANÁCSADÓ.

Sz. K.-né Vásáros. Katonai szolgálatra bevonult tanítók alapfizetésük 20%-át kapják és ha esetleg lenne (a késői katonai szolgálatteljesítés folytán) korpótlékuk, azt egészben. A rendesen alkalmazott okleveles tanító helyettesek pedig a bevonult tanítók fizetésének 70%-át és a 200 L. drágasági segélyt. Dijnoki fizetés egyáltalában nincsen. Ha azonban valaki, különösen képesítetlen egyén, csak épen az iskola összetartása végett, ideiglenesen van megbízva a tanítással, úgy az csak munkája után kap valami rekampenzációt, de nem helyettes tanítói fizetést. Ha így lenne alkalmazva, úgy is kevés 200 L. díjazás, minthogy a 20%-ot a férj és nem a helyettes felesége kapja, kérje annak felemelését a tanfelügyelőség útján az államtitkárságtól. Ha pedig mint okleveles tanító, rendes helyettesül van alkalmazva: úgy feltétlenül a fenti helyettesi fizetés illeti meg, ez esetben ennek kiutalását kérje.

Nyugdíjazás. A nyugdíj ellátásukat váró állami tanítók megkapják nyugdíjazásukat, az állami tisztviselők nyugdíjszabályzata értelmében, amint az 1922/23. évi költségvetés törvényerőre emelkedik, mert a nyugdíj ellátás csak úgy, mint a rendes fizetés az évi költségvetés alapján nyer fedezetet. A felekezeti tanítók nyugdíjazása, amiképen fizetésük is, csak a jövő bizonytalanságaiban merül el. Ha Magyarországgal a likvidáció megtörtént, az átveendő nyugdíj hányadból fognak kapni valamit, ez azonban alig lesz több a semminél, de ez is, hogy mikor lesz, senki sem tudja megmondani. Nagy érdek fűződik hozzá, hogy ezzel szintén foglalozzanak a tanítók, s valamelyes nyugdíjalapot teremtsenek. Sok panaszolás, kevés tettek mezején való aktivitás. Pedig teljességgel hiába várnak.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. D. Medgyes. A helység neveknek, sőt még az utcaneveknek is román elnevezéssel való használata hivatalosan elrendeltetett. A többi földrajzi neveknek románul való megtanítása szintén elsősorban kell; ez azonban nem zárja ki azt, hogy magyarnyelvű iskolákban a magyar elnevezések is ne taníttassanak s így meg is kell tanítani. Mi románul és magyarul tanítjuk az összes földrajzi neveket; természetesen mindkét nyelven

a helyesírási szabályai szerint, melynek révén sokat tanulnak a növendékek a román írás-olvasásból is. Ez egyformán áll a felekezeti és állami magyarnyelvű iskolákra nézve.

R. Gy. Nádorhegy. Magyarországra szóló utleveleket a bukaresti magyar követség kolozsvári kirendeltsége is láttamozza (vizummal ellátja). A vizum díja ugyanaz, mint a mekkora díjat szed a budapesti román követség a Romániába utazóktól: 140 Leu. A vizum annyi időre szól, mint az utlevél. A visszatérésre vonatkozólag kérjen utmutatást a követségi kirendeltségen az utlevele láttamoztatásakor. Az erdélyrészi tanítók közgyűlésének ügye még nincs kialakulva, az előkészítés stádiumában van. Magánjellegű dolgára levélben válaszoltunk. Üdv.

N. B. A regionálizmus ujonnan felszínre került műszó: vidékies igazgatást jelent, bizonyos mértékű önállósággal. A centrális központi; a decentralis szétosztott igazgatás, de ugyanazon elvek és szabályok szerint, tehát külön jellegű önállóság nélkül.

B. G. Nagyajta. P. L.-né özvegyi nyugdíj ellátás iránti kérése febr. 16-án 3753—1921. tanf. sz. a. felterjesztett a kultur reszorthoz; innen át kellett tegyék, vagy át fogják tenni a pénzügyi vezértitkársághoz, mert a nyugdíj ellátást a pénzügyi reszort intézi.

A tanító özvegyének, férje elhalálása után, fél-évi járandóságaihoz az 1891. évi XLIII. t.-c. 5. §-a alapján jogosultsága van; ez a törvény hatályon kívül helyezve még nincsen; az ez iránti kérése febr. 21-én 233—1922. tanf. sz. a. szintén felterjesztett a közoktatásügyi államtitkársághoz, vagy mostani címe szerint vezértitkársághoz. Ott kell ezen számok alatt utána nézni és sürgetni, mert az akták el nem tévedhettek, legfeljebb csak eltevéődhetnek valahová, de alapos keresés után előkerülnek és elintéztetnek.

Sz. J. M. Soraidat, melyek — írásod szerint — a felekezeti tanítók ragaszkodását és bizalmát tolmácsolják, adom készséggel az alábbiakkal: «Lapunkban egy rövid üzenetben válaszoltál a M. Szöv. nevelésbeszélőjének, amelyben elfeketíteni óhajtana Téged, amolyan kasztóbégatásokkal. Kijelentem, hogy mikor Téged bármiféle támadás ér, az minket, az osztálytársaságot éri, s ami neked fáj, — nekünk kétszeresen nyilalik lelkünkbe. A pohár tele van, hogy mikor nyújtjuk kiűritésre azoknak, akik ezt keserű könnyekkel, méltánytalansággal, gögőzéssel, lekicsinyléssel, éheztetéssel, vérlázító arculcsapásokkal cseppenként töltötték meg, — nem tudjuk, de már nem lehet messze. Téged pedig arra kérünk, mint a most iramban haladó, küzdelmekben látható és méltó vezérünket, hogy kipróbált energiáddal, alanyi értékkel haladj előre, s herosi munkádban lankadás ne érjen, — vezess — mi veled vagyunk!» Nehéz küzdelmünkben a bizalom és ragaszkodás e szép és kiváló értékű megnyilatkozását a magyar felekezeti tanítók nagy tömege részéről hálásan köszönöm. Ha volna mód mindent megértetni, másképp haladhatna sok nevezetes ügyünk, de most csak szenvedés úgy a Ti, mint az én osztályrészem. Kitisztul a látás lehetősége, s talán belátnak a tornyosuló veszedelmekbe azok is, akik annyi magyar ügyét vezetik ma kevés megfontolással, s még kevesebb helyzetünk ismerésével. Szeretetteljes üdvözlöt mindnyájotok számára.

Házi telefon és villanycsengő felszerelést és minden számú villanykörtékelt kapni Xorda Gyula kereskedésében Csikszeredán.